ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БЛАГОВЕЩЕНСЬКА ТА БОРИСЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BLAGOVESHCHENSKA AND BORYSENKO v. UKRAINE)
(заяви № 30182/17 та № 32155/17)

Стислий виклад рішення від 10 жовтня 2024 року

У листопаді 2004 року, невдовзі після операції на очах в приватній клініці, у заявниць з'явилися післяопераційні ускладнення. Бактеріологічне дослідження виявило наявність збудника *Pseudomonas aeruginosa* (синьо-зеленого гною) в очах заявниць. Внаслідок запалення перша заявниця втратила зір на лівому оці, а друга заявниця – на правому. Першу заявницю офіційно визнали інвалідом другої групи.

У грудні 2004 року прокуратура Харківської області порушила кримінальну справу проти посадових осіб клініки у зв'язку з неналежним виконанням професійних обов'язків медичними працівниками згідно з частиною першою статті 140 Кримінального кодексу України, строк давності притягнення до кримінальної відповідальності за якою становив три роки. Обидві заявниці отримали статус потерпілих у кримінальному провадженні.

В остаточному висновку судово-медичної експертизи, закінченої у 2008 році, було підтверджено декілька недоліків, допущених працівниками клініки, у тому числі порушення норм з охорони здоров'я та несвоєчасне повідомлення про випадок, проте не було остаточно встановлено джерело походження збудника або точний спосіб зараження. Експерти не змогли встановити прямий причинно-наслідковий зв'язок між діями працівників клініки та станом здоров'я заявниць.

Після внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України у липні 2007 року справу було передано з прокуратури до міліції.

У липні 2008 року розслідування було закрито у зв'язку з неможливістю встановити особу (осіб), яка вчинила кримінальне правопорушення. Попри це у своїх письмових відповідях у грудні 2008 та у жовтні 2012 прокуратура повідомляла заявниць, що кримінальне розслідування все ще тривало, і справа залишалася під наглядом прокуратури.

На черговий запит заявниць у 2016 році прокуратура повідомила їм, що кримінальне провадження було закрито у липні 2008 року. Того ж дня розслідування було відновлено, а відомості про нього було внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань. У січні 2018 року кримінальне провадження було закрито слідчим поліції у зв'язку з відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення. Інформація про будь-які слідчі дії, проведені у період від відновлення розслідування до його закриття, відсутня.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниці скаржилися за статтями 3 і 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що неналежне виконання професійних обов'язків медичними працівниками клініки призвело до завдання серйозної шкоди їхньому здоров'ю, а розслідування випадку було тривалим і неефективним, і що у зв'язку з розслідуванням у кримінальному провадженні вони не могли звернутися до цивільних судів із позовом проти приватної клініки про відшкодування шкоди, а прокуратура приховала від них факт закриття кримінального провадження. Європейський суд вирішив розглянути ці скарги за статтею 8 Конвенції.

Розглянувши скарги заявниць Європейський суд встановив, що невиправдано тривале розслідування більше тринадцяти років, яке не змогло встановити прямий причинно-наслідковий зв'язок між діями персоналу клініки та проблемами зі здоров'ям, яких зазнали заявниці, перешкоджало їм отримати доступ до провадження, в межах якого їм могло би бути надано відшкодування шкоди, при цьому органи державної влади послідовно приховували від заявниць інформацію про постанову про закриття провадження.

Європейський суд зауважив, що органи державної влади діяли недобросовісно, неодноразово запевняючи заявниць у тому, що розслідування тривало і необхідні слідчі дії проводилися, попри той факт, що насправді воно було закрито задовго до цього.

Стосовно можливості ініціювання цивільного провадження після закриття кримінального провадження Європейський суд зазначив, що, навіть припустивши, що такий

засіб юридичного захисту був доступний у відповідний момент, він би не розв'язав головне питання щодо тривалості кримінального провадження, яке є основою скарг заявниць.

З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що заявниць було позбавлено належного судового реагування, яке відповідало б вимогам захисту права на особисту недоторканість та констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. «*Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Долучає* заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту до розгляду по суті та *відхиляє* його;
3. *Оголошує* заяви прийнятними;
4. *Постановляє,* що було порушено статтю 8 Конвенції;
5. *Постановляє,* що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити кожній заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
   (i) 2 700 (дві тисячі сімсот) євро в якості відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися; ця сума має бути конвертована в національну валюту за курсом на день здійснення платежу;
   (ii) 1 000 (одна тисяча) євро в якості компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися; ця сума має бути конвертована в національну валюту за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток *(simple interest)* у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. *Відхиляє* решту вимог заявниць щодо справедливої сатисфакції».